

Täysistunto

Keskiviikko 19.11.2025 klo 14.00—18.44

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

18.00 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Lapset syntyvät isän ja äidin välisestä rakkaudesta. Tuon rakkauden mukana kuitenkin tulee suuri vastuu, vastuu huolenpidosta, turvasta ja tulevaisuudesta. Tämä hallituksen esitys elatustukilain ja lapsen elatuksesta annetun lain muuttamisesta selkeyttää vastuunjakoa. On vanhemman velvollisuus kantaa osuutensa lapsen tulevaisuudesta, hoivasta ja turvasta oman elatuskykynsä mukaisesti. Uudistus tuo elatusjärjestelmään enemmän oikeudenmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä. Siinä Kansaneläkelaitokselle annetaan paremmat mahdollisuudet arvioida elatusvelvollisen todellista taloudellista tilannetta ja välittää tarvittavat tiedot hyvinvointialueelle, jotta lapsen elatusta koskevat päätökset vastaavat todellisuutta. Näin lapsen etu toteutuu aidosti, ei pelkästään paperilla.

Myös valiokunnassa on puollettu ehdotusta ja korostettu, että valtioneuvoston on seurattava ehdotetun sääntelyn vaikutuksia elatustukimenojen kehittymiseen ja hyvinvointialueiden työmäärään sekä jatkettava lapsen elatukseen liittyvän sääntelyn, perheoikeudellisen palvelu- ja päätöksentekojärjestelmän sekä lasten ja perheiden sosiaaliturvan kehittämistä.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös lastenvalvoajapalvelujen resursointiin. Lakimuutokset lisäävät tehtäviä, mutta tavoitteena on ennen kaikkea vahvistaa lapsen arjen turvallisuutta ja jatkuvuutta.

Lapsen etu on, että hänen elatuksensa turvaaminen ei jää epäselvyyksien tai väärin tietojen varaan. Tämä uudistus palauttaa elatusvastuun oikeaan mittakaavaan. Lapsen elatus on ensisijaisesti vanhempien, ei yhteiskunnan tehtävä. Se kannustaa molempia vanhempia huolehtimaan lapsestaan, ei vain taloudellisesti, vaan myös moraalisesti. Samalla on muistettava, että vanhemmat eivät ole yksin tuon vastuun kanssa. Kun yhteiskunta kantaa vastuunsa perheiden tukemisesta ja vanhemmat omansa lapsensa elatuksesta, syntyy luottamus siihen, että perhettä on turvallista perustaa. Se on paras kannustin lasten saamiseen. Se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2025 vp

vahvistaa tunnetta siitä, että lapsen syntyminen on aina tervetullut ja että vanhempien rinnalla seisoo yhteiskunta, joka tukee vastuullista vanhemmuutta.

Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että jokainen lapsi ansaitsee turvallisen arjen, jossa hän voi kasvaa, oppia ja unelmoida. Lapsi tarvitsee vanhemmiltaan rakkautta ja vastuun kantamista. Meidän tehtävämme on säätää lakeja, jotka tukevat tämän toteutumista. Tämä on yksi sellainen. Jokainen syntyvä lapsi on viesti toivosta ja siitä, että suomalaisilla on uskoa tulevaisuuteen. Meidän tehtävämme on rakentaa sellainen yhteiskunta, jossa sen toivon kantaminen on mahdollista ja jossa lapsen syntymä on aina ilo, ei huoli tai taakka. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.05 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Elatustukilaissa ehdotetaan säädettäväksi elatustukilain tarkoittaman elatusvelvollisen vanhemman toimimisvelvollisuudesta tilanteissa, joissa elatustukea maksetaan elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn perusteella ja elatusvelvollisen aiemmin puutteelliseksi vahvistetussa elatuskyvyssä on tapahtunut sellaisia muutoksia, että elatusavun määrän korottamiseen voitaisiin arvioida olevan perusteita. Lisäksi elatustukilaissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että Kansaneläkelaitoksella olisi velvollisuus tarvittaessa luovuttaa hyvinvointialueelle välttämättömät tiedot elatustukilain tarkoittaman elatusvelvollisen taloudellisesta tilanteesta, joka liittyy elatussopimuksessa tai tuomiossa vahvistettuun elatusvelvollisen elatuskykyyn.

Arvoisa rouva puhemies! Elatustuki perustuu siihen, että lapsella on aina oikeus saada elatuksensa turvattua riippumatta vanhempien välisistä tilanteista. Lapsen vanhemman elatusvelvollisuus ei poistu, mutta toki siinä huomioidaan elatusvelvollisuuden mahdollinen vähävaraisuus. Elatustuen on tarkoitus varmistaa, että kaikki lapset saavat vähintään tietyn vähimmäistason mukaisen elatuksen, vaikka perhetilanne olisi haastava. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille myös esityksessä ehdotettuja laajempia lasten elatukseen liittyvän sääntelyn, perheoikeudellisen palvelu- ja päätöksentekojärjestelmän sekä lasten ja perheiden sosiaaliturvan kehittämistarpeita.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietinnössä on myös tarpeellinen lausumaehdotus. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ehdotetun sääntelyn vaikutuksia elatustukimenojen kehittymiseen ja hyvinvointialueiden työmäärään sekä jatkaa lapsen elatukseen liittyvän sääntelyn, perheoikeudellisen palvelu- ja päätöksentekojärjestelmän sekä lasten ja perheiden sosiaaliturvan kehittämistä.

Arvoisa rouva puhemies! Aina kun olemme säätämässä lakia, joissa pyritään vaikuttamaan esimerkiksi lasten toimeentuloon myönteisesti, on se esitys tietysti kannatettava. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

18.07 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Lapsen syntyessä lähdetään rakentamaan pohjaa hyvinvoinnille, arjen perustarpeille ja tulevaisuudelle. Siihen liittyvät myös olennaisesti lapsen elatus ja raha. Kuka on ensisijaisesti vastuussa lapsen elatuksesta ja lapselle tehtävien hankintojen kustannuksista? Tämän hallituksen esityksen tavoitteena onkin vahvistaa elatusavun roolia ensisijaisena tapana turvata lapsen elatus. Kun lapsen hyvinvoin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2025 vp

tia rakennetaan, lähtökohtana tulisi aina olla vanhempien oma vastuu, ei Kelan tai hyvinvointialueen rajaton taloudellinen selkänoja.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä voimassa oleva elatustukilaki ei vastaa nykypäivän tarpeita. Tämä hallituksen esitys varmistaa sen, että elatusapu vastaa vanhemman todellista elatuskykyä eikä perustu vuosien takaiseen arvioon tai hatariin oletuksiin. Kun henkilön tulot muuttuvat, myös elatuskyky muuttuu. Tämä on yksinkertainen ja oikeudenmukainen periaate. Elatusvelvolliselle säädetään nyt selkeä toimimisvelvollisuus. Jos elatuskyky paranee, on se peruste elatusavun korotukselle. Tämä vahvistaa jokaisen vanhemman vastuunkantoa omasta lapsestaan, ehkäisee sellaisia tilanteita, joissa elatustukea maksetaan Kelasta, vaikka vanhemmalla olisi täysi kyky osallistua lapsensa elatukseen enemmän.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen ehkä merkittävin käytännön vaikutus ihmisten elämään on se, että viranomaisten välinen tiedonkulku paranee merkittävästi. Kela saa jatkossa oikeuden käyttää henkilön tulo- ja verotietoja sekä tarvittaessa postiosoitetietoja, jos on tarvetta selvittää mahdollisia väärinkäytöksiä. Hyvinvointialueet saavat oikeuden tarkistaa vanhempien tulotiedot, kun elatussopimuksia vahvistetaan, ja silloin, kun arvioidaan niiden muutoksia. Kela on myös velvollinen luovuttamaan hyvinvointialueelle elatusvelvollisen taloudelliset tiedot silloin, kun ne ovat välttämättömiä sopimuksen tai tuomion oikeellisuuden varmistamiseksi. Tämä kaikki parantaa järjestelmän ajantasaisuutta ja läpinäkyvyyttä ja ehkäisee väärinkäytöksiä.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys tukee myös vastuullista taloudenpitoa, kun elatustuki tarkistetaan säännöllisesti todellisten tulotietojen perusteella. Se tuo säästöjä valtion kassaan miljoonia euroja tulevien vuosien aikana. Säästyneet eurot voidaan kohdentaa esimerkiksi lapsiperheiden palveluihin ja sitä kautta tukea perheiden hyvinvointia. On toki selvää, että lapsen elatukseen ja perheiden sosiaaliturvaan liittyy laajempia kehittämistarpeita kuin mitä tässä hetkessä ollaan muuttamassa. Niitä valmistellaan parlamentarisessa sosiaaliturvakomiteassa, lapsistrategiassa ja tulevilla perhepoliittisilla uudistuksissa. Tämä hallituksen esitys on siis ensimmäinen askel, joka vahvistaa lapsen oikeutta riittävään elatukseen, mutta ei suinkaan viimeinen.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä tuemme lasten etua. Se vahvistaa vanhempien omaa taloudellista vastuuta, parantaa viranomaisten sujuvaa yhteistyötä ja kohdentaa julkisia verovaroja oikein. Se korjaa järjestelmää siten, että lapsi saa juuri sen elatuksen, johon hänellä on oikeus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

18.11 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia elatustukilakiin, lapsen elatuksesta annettuun lakiin sekä tietojärjestelmästä annettuun lakiin. Tavoitteena on parantaa lapsen asemaa ja varmistaa, että elatusvastuu toteutuu oikeudenmukaisesti ja ajantasaisesti. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus pitää mietinnössään esitystä perusteltuna ja kannatettavana.

Uudistuksen myötä Kansaneläkelaitokselle annetaan mahdollisuus arvioida elatusvelvollisen taloudellista tilannetta uudelleen, jos olosuhteet ovat muuttuneet. Tämä on tärkeä parannus, sillä nykyjärjestelmä ei aina reagoi riittävän nopeasti elatuskyvyn muutoksiin. Näin voidaan varmistaa, että elatusapu vastaa todellista maksukykyä ja lapsen tarpeita. Lisäksi hyvinvointialueille annetaan oikeus saada vanhempien tulo- ja verotietoja elatusapua koskevien sopimusten vahvistamisen yhteydessä. Tämä lisää läpinäkyvyyttä ja tukee pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2025 vp

töksenteon oikeellisuutta. On myös merkittävää, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitos saa tehtäväkseen elatusavun vahvistamisessa käytettävien lomakkeiden kaavan määrittelyn, mikä yhtenäistää käytäntöjä valtakunnallisesti.

Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa mietinnössään, että lapsen etu on kaiken lain-säädännön keskiössä. Esityksessä on otettu huomioon kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja erityisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Lapsen oikeus riittävään elatukseen ei saa jäädä toteutumatta vanhemman maksukyvyttömyyden tai järjestelmän jäykkyyden vuoksi.

Uudistus tuo myös säästöjä julkiseen talouteen, mutta ennen kaikkea se tuo oikeudenmukaisuutta ja ajantasaisuutta elatustukijärjestelmään. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutosten vaikutuksia seurataan huolellisesti ja että hyvinvointialueet saavat riittävät resurssit tehtäviensä hoitamiseen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 115/2025 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.